

GENEL BAKIŞ

COVID-19 virüsü nedeniyle ortaya çıkan mevcut halk sağlığı krizi, zaten savunmasız ve dışlanmış durumda yaşayan insanları ve toplulukları orantısız olarak etkilemektedir. Göçmenler bütün dünyada damgalanmaya ve ayrımcılığa karşı özellikle savunmasız olabilmekte ve yasa, politika ve uygulamalar bakımından, halk sağlığı kapsamı ve COVID-19 müdahale faaliyetleri de dâhil olmak üzere haklara erişimden hariç tutulabilmektedir.

- Göçmenlik statüleri fark etmeksizin bütün göçmenler de dâhil olmak üzere herkes, COVID-19'a yönelik etkili halk sağlığı ve müdahale faaliyetlerinin ayrılmaz parçaları olarak ele alınmalıdır. Göçmenlerin bu müdahalelere dâhil edilmesi sadece göçmenlerin haklarını korumanın değil, aynı zamanda yabancı düşmanlığının körüklenmesinin ve bir bütün olarak halk sağlığının tehlikeye atılmasının da önüne geçmenin tek yoludur.
- Devletler krizden orantısız olarak etkilenme riski altında olan göçmenlerin savunmasız durumlarda desteklenmesi adına yaş, toplumsal cinsiyet, engel durumu ve diğer faktörlere karşı duyarlı belirli tedbirler almalıdır.

SAĞLIK TESİSLERİNE, ÜRÜNLERİNE VE HİZMETLERİNE ERİŞİM

Göçmenler sağlık hizmetlerine erişim konusunda dil ve kültür engelleri, ücretler, bilgi eksikliği ve yabancı düşmanlığı içeren tutum ve davranışların kapsamlı sonuçları da dâhil olmak üzere sıklıkla engellerle karşılaşmaktadır. Bunlara ek olarak, çok sayıda göçmen düzensiz göçmenlik durumu da dâhil olmak üzere yasalar, politikalar, idari düzenlemeler ve uygulamalar nedeniyle de sağlık hizmetlerine erişim konusunda engellerle karşı karşıya kalmaktadır. Düzensiz durumdaki göçmenler, göçmenlik statülerinin sonucu olarak alıkonulma, sınır dışı edilme veya cezalandırılmaktan korkuyorlarsa veya bu riskler altında yaşıyorlarsa sağlık hizmetlerine erişim imkânlarına sahip olmayabilirler veya sağlık durumları hakkında bilgi sağlama konularında isteksiz olabilirler.

- Bir devletin toprakları veya yetkisi altında yaşayan insanların tamamı, milliyetleri veya göçmenlik durumları fark etmeksizin eşit derecede sağlık hakkına sahiptir. Devletler milliyet ve göçmenlik durumu da dâhil olmak üzere herhangi bir şekilde ayrımcılık gözetmeksizin herkesin sağlık hakkını garanti altına alma yükümlülüğüne sahiptir. Kaynakların az bulunur olması göçmenlere sağlık hizmetleri konusunda farklı davranmanın kabul edilebilir bir dayanağını oluşturmaz.
- Yasal, idari ve politika temelli tedbirler ve iletişim tedbirleri de dâhil olmak üzere tüm pratik tedbirler, göçmenlerin, göçmenlik durumları fark etmeksizin ve göçün bütün safhalarında sağlık hizmetlerine, ürünlerine ve hizmetlerine zamanında ve etkin bir şekilde erişebilmesini sağlayacak şekilde uygulamaya konulmalıdır. Bu tarz tedbirler göç

idaresi ve denetimi faaliyetlerini sağlık hizmetleri arzından ayıran “güvenlik duvarlarına” sahip olmalıdır. İletişim mesajları ve halkı bilgilendirmeye yönelik kampanyalar düzensiz durumlarda yaşayan göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişmeye çalışırken göç idaresi ve denetimi faaliyetleri aracılığıyla cezalandırılmayacağını veya hedef alınmayacağını açık bir şekilde iletmelidir.

- COVID-19’un önlenmesi, erken teşhisi ve tedavisi üzerine bilgiler ve yayılmasını engellemek adına alınan tedbirler göçmenler için anlayabilecekleri dillerde ve erişebilecekleri biçimlerde ulaşılabilir olmalıdır.
- Sosyal yardım faaliyetleri, göç yolları boyunca da olmak üzere göçmenlere erişebilen, göçmen toplulukları ve aktörlerin anlamlı ve toplumsal cinsiyet açısından dengeli bir şekilde katılımı aracılığıyla bilginin yaygınlaştırılmasını hedeflemelidir.

KAMPLARDA VEYA GÜVENLİ OLMAYAN KOŞULLARDA YAŞAYAN GÖÇMENLER

Su, sıhhi temizlik, seyahat ve hijyen imkanlarının olmadığı, evsizlik, kalabalık barınaklar, gayri resmi yerleşimler, kamplar, gecekondular veya tehlikeli veya yetersiz barınma şartlarında yaşayanlar da dâhil olmak üzere yetersiz veya güvensiz koşullarda seyahat eden veya yaşayan göçmenler salgın sırasında özellikle risk altındadır. Böylesi şartlar altında yaşayan göçmenlerin maruz kaldığı cinsel ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet riski, salgından kaynaklanan ek gerilim ve yerleşimler ve barınaklarda yaşanması olası çalışan eksikliği nedeniyle daha da artabilir.

- Evsiz, barınaklarda, gayri resmi yerleşimlerde, kamplarda, gecekondularda veya yetersiz barınma şartlarında yaşayan göçmenlerin sağlıklarını korumak için alınması gereken belirli eylemler şunları içermektedir: ○ Barınaklar ve kamplarda önleme, test ve tedavi faaliyetlerinin yeterli bir şekilde gerçekleştirilmesi; ○ Kalabalık kamplardan güvenli barınma imkânlarına doğru önleyici yer değiştirme;
 - Barınaklar, kamplar ve kamusal alanlarda su, sıhhi temizlik ve hijyen imkanlarının sağlanması;
 - Yolda olan göçmenler ve göçmenlik durumu bakımından engelleri olmayan evsiz kimseler için acil durum barınaklarına erişimin devam ettirilmesi ve artırılması;
 - Evlerden ve barınaklardan tahliye edilme işlemlerinin durdurulması ve barınaklar ve kabul merkezlerinde kalış sürelerinin uzatılması;
 - ○ Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet de dâhil olmak üzere salgın nedeniyle artış gösteren şiddet riskine karşılık vermek amacıyla tedbirlerin alınması.
- Gıda, su, sıhhi temizlik ve diğer haklar da dâhil olmak üzere bütün temel hizmetlerin sağlanması göç idare ve denetim faaliyetlerinden ayrı tutulmalıdır.

İNSANA YAKIŞIR İŞ VE SOSYAL KORUMA HAKKI

Çoğu göçmen ve aileleri düşük maaşlı, geçici ve kayıt dışı sektör çalışanlarıdır. Çok sayıda göçmen salgın sırasında toplum için temel hizmetlerin devam etmesini sağlamaya devam etmektedir ve sonuç olarak karşı karşıya oldukları bulaşma riski daha yüksektir. Diğerler göçmenlerse işlerini ve çalışma izinlerini kaybetme riski ve işyerlerinin kapatılması gibi koruma önlemlerinin sonucu olarak ekonomik zorluklar yaşama riski altındadır. Hane içi hizmetlerde çalışan göçmenlerse işverenlerinin evlerinde sosyal mesafe tedbirleri ve izolasyondan orantısız bir şekilde etkilenmiş olabilirler ve potansiyel olarak yardıma başvurabilecekleri bir imkân olmadan ayrımcılık ve hatta cinsel veya toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve sömürü ile karşı karşıya kalabilirler.

- Sosyal koruma önlemleri göçmenlik durumları fark etmeksizin tüm göçmen işçiler ve aileleri için ulaşılabilir ve erişilebilir olmalıdır, zira bu insanların tehlikeli çalışma şartlarına sahip olma ve salgın nedeniyle oluşan işsizlik veya azalan istihdam şartlarından orantısız olarak etkilenme olasılıkları daha fazladır.

EĞİTİM HAKKI

Özel eğitim programları sunan okullar veya kuruluşların kapanmak zorunda kalması nedeniyle göçmen çocuklar eğitime erişim konusunda ek engellerle karşı karşıya kalabilirler. Buna göçmen çocukların eğitimlerini evden devam ettirmek için gereken teknolojik imkânlar veya diğer destek yapılarına erişimlerinin olmadığı durumlar da dâhildir.

- Devletler göçmen çocukların eğitimde geride kalmadığından emin olmak için tedbirler almalı, eğitimin uzaktan sağlanması ve yüz yüze eğitim tekrar devam edeceği zaman bütün göçmen çocukların topluma yeniden kaynaştırılması için ortaklıklar ve yenilikçi yöntemlere yönelmelidirler.

GÖÇMENLERİN ALIKONULMASI

Göçmen alıkoyma merkezleri, kamplar ve göçmenlerin özgürlüklerinin kısıtlandığı diğer yerler, sıklıkla aşırı kalabalık ve yeterli sağlık, gıda ve su, sıhhi temizlik ve hijyen hizmetlerinden yoksun olmaları nedeniyle bulaşıcı hastalıkların yayılması bakımından yüksek risk içeren yerlerdir. Devletlerin göçmenlerin alıkoyma merkezlerinden salıverilmesini acilen öncelik haline getirmesi ve göçmenlerin ve bu tesislerde çalışan insanların haklarını ve sağlıklarını korumak adına insan hakları temelli, hapis cezası gerektirmeyen alternatifler oluşturmaları gerekmektedir.

- Göçmen alıkoyma tesislerinin asla bir çocuğun yüksek menfaatine hizmet etmediği göz önünde bulundurulduğunda, çocuklar ve ailelerinin derhal serbest bırakılması gerekmektedir.
- Devletler göçmen alıkoyma tesislerinden salıverilen bireylerin yeterli sağlık, gıda ve temel hizmetlere erişimi olmasını sağlamalıdır.

SINIR YÖNETİMİ

Dünyadaki pek çok ülke COVID-19'un yayılmasını engellemek amacıyla sınırlarını kapatmakta veya sınır kontrollerini artırmaktadır.

- Uluslararası sınırlarda uygulanan sıkılaştırılmış sınır kontrolleri ve tedbirler, giriş noktalarındaki tarama ve karantina uygulamaları da dâhil olmak üzere, ayrımcılık gözetmeme, mahremiyet ve insana yaraşır ilkeleri ile uyumlu olmalı ve zorunlu veya süresiz alıkoyma anlamına gelmemelidir. Halk sağlığı öncelikleri ile uyumlu olarak arama kurtarma faaliyetleri devam ettirilmelidir.
- Uluslararası insan hakları ve mülteci hukuku kapsamında bireysel değerlendirme, yüksek menfaatin değerlendirmesi ve belirlenmesi ve uluslararası korumaya erişimin devam etmesine yönelik tedbirler getirilmelidir. Göçmenlik ve sığınma prosedürleri adil yargılanma güvenceleri ile uyumlu olmalı ve göçmenleri yasal olarak göçmenlik durumlarının iptal edilmesi gibi savunmasız durumlarda bırakmaktan kaçınmalıdır. Devletler oturma ve çalışma izinlerinin düzenlenmesini ve sürelerinin uzatılmasını salgın sırasında göçmenlerin haklarına erişimlerini kolaylaştırmaya ve halk sağlığını korumaya yönelik bir yöntem olarak ele almalıdır.

- Devletler salgın süresince göçmenlerin zorunlu olarak ülkelerine gönderilmesini askıya almayı göz önünde bulundurmalıdır. Zorunlu dönüşler ancak **geri göndermeme ilkesi** ve toplu ihracın yasaklanması ve aynı zamanda adil yargı süreci, avukat ve tercüman erişimi ve dönüş kararını temyize götürebilme hakkı gibi usul güvenceleri ile uyumlu olduğu takdirde gerçekleştirilebilir. Her durumda, dönüş prosedürlerinin bütün aşamaları halk sağlığı stratejileri ile uyumlu olacak şekilde düzenlenmelidir.
- Kendi ülkelerine dönüş yapan göçmenler, özellikle yüksek bulaşma oranlarına sahip ülkelerden dönüş yapanlar, ulusal müdahale, sosyal koruma ve toparlanma stratejilerine ayrımcılık gözetmeden dâhil edilmeli ve özel ve kamusal alanlarda damgalanma ve dışlanmaya karşı korunmalıdır.

YABANCI DÜŞMANLIĞI (ZENOFOBİ)

Yaşadığımız salgın gibi korku ve belirsizliğin yaygın olduğu durumlarda göçmenler ve göç ile ilişkilendirilmiş azınlıklar kendilerini damgalayan ve günah keçisi olarak gören tutum ve davranışlara karşı özellikle savunmasız olabilirler.

- Devlet yetkilileri damgalama ve ırkçılık olayları, yabancı düşmanlığı, ayrımcılık, nefret ve şiddete kışkırtma eylemlerinin önlenmesi, gözlenmesi ve ele alınmasına yönelik tedbirler getirilmesi de dâhil olmak üzere COVID-19'e yönelik kamusal söylem ve müdahalelerin yabancı düşmanlığı ve ırk ayrımcılığına katkıda bulunmadığından emin olmalı ve bu tarz eylemleri gerçekleştirenlerin sorumlu tutulmasını sağlamalıdır.
- Eğer virüsün kontrol altına alınmasına yönelik çabaların başarıya ulaşması isteniyorsa, devletler bütün uluslararası toplumun komşular ve aileler arasında, devletler ve sınırlar ötesinde ve göç yolları ve koridorları boyunca dayanışma içinde hareket etmesinin önemli olduğunun farkında olmalıdır. COVID-19 ayrımcılık gözetmiyorsa, bizim de gözetmememiz gerekir.

Etkiniz AB Programı tarafından İngilizce'den Türkçe'ye çevrilen bu belge resmî çeviri niteliği taşımamaktadır.

Bu belge Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıttığı şeklinde yorumlanamaz.